

Kako postupiti ako naidete na zamku u tlu?

U Sloveniji je **zabranjeno loviti, ubijati, transportirati, trovati, držati u zatočeništvu u špilji ili namjerno uznemiravati i odnositi iz špilje sve životinje koje žive u špiljama ili se u njima povremeno zadržavaju.**

Intervencije u vezi s populacijama podzemnih kornjaša i ostalih špiljskih životinja moguće su isključivo uz **dopuštenje nadležnog ministarstva za zaštitu prirode**. Osoba koja nezakonito posjeduje, ukloni, ozlijedi, usmrti, izvozi, uvozi ili trguje zaštićenim životinjskim vrstama kažnjava se novčanom ili zatvorskom kaznom.

Dobra praksa – označavanje zamki u špiljama

Sve zamke za izlov životinja u špiljama označuju se etiketom na kojoj je naveden broj dozvole nadležnog ministarstva za zaštitu prirode ili kontakt preko kojih se mogu dobiti detaljnije informacije.

Speleolozi i posjetitelji špilja također mogu značajno pridonijeti zaštiti špilja i podzemnih životinja. Ako naidete na neoznačenu zamku u špilji, pridržavajte se uputa navedenih u nastavku.

Primjer označene zamke

Postupak u slučaju opažanja neoznačene zamke u krškoj špilji u Sloveniji

1. NE dirajte zamku nepotrebno.
2. Fotografirajte zamku.
3. Ne iznosite zamku iz špilje.
4. Odmah prijavite zamku Policiji ili Inšpektoratu RS za okolje in prostor.
5. O opažanju odmah obavijestite Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (zrsvn.oe@zrsvn.si).

Upute za lokalno stanovništvo, planinare, šumare, lovce

Ako primijetite da bi posjetitelji mogli ukloniti životinje iz špilja, pokušajte **uspostaviti kontakt** s njima. U slučaju da razgovor s njima ili druga opažanja pojačaju vašu **sumnju** u njihove moguće nezakonite aktivnosti, **obavijestite nadležne službe navedene dolje lijevo**. Detaljniji podatci o vašim opažanjima pomoći će im pri poduzimanju daljnjih koraka (npr. broj osoba, svrha, lokacija opažanja, registarski broj automobila itd.). Nakon što **utvrdite sumnju** da osoba ili osobe nezakonito uklanjaju špiljske životinje, **obavijestite policiju**.

ŽIVO BOGATSTVO ŠPILJA – PREPOZNAJMO I ZAŠTITIMO ŠPILJSKO FAUNO U SLOVENIJI

Tekst: dr. Teo Delić, Mina Dobravc, Bojana Fajdiga, dr. Jana Laganis, Primož Presetnik

Pregled: mag. Uršula Belaj, Mateja Blažič, Andrej Kapla, Mateja Kocjan, Jure Tičar, Martin Vernik, dr. Al Vrezec

Fotografije: dr. Teo Delić, dr. Uroš Kunaver, mag. Slavko Polak, Bojana Fajdiga

Dizajn i tiskao: Birografika BORI

Prijevod: Alkemist, agencija za prevođenje

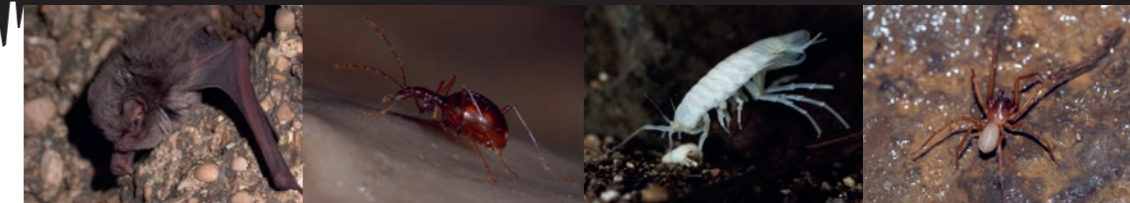
Izdao i tiskao: Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, rujan 2020.

Brošura je izdana povodom 100. obljetnice Odsjeka za zaštitu prirode i prirodnih spomenika. Izdana je u sklopu projekta „Za Kras“ (OP20.01465), u sklopu aktivnosti za poboljšanje stanja očuvanosti tankovratiča, kvalifikacijske vrste na posebnom području očuvanja Kras (područje Natura 2000 SI3000276). Nastala je u suradnji Agencije Republike Slovenije za okolje, Društva za raziskovanje jam Ljubljana, Jamarskega kluba Črni galeb Prebold, Jamarske zveze Slovenije, Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije – Policije, Nacionalnega inštituta za biologijo, Skupine za speleobiologijo Biotehniške fakultete i Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave. Radi se o ažuriranom i dopunjenom izdanju brošure „Živo jamsko bogastvo“ koju je 2008. g. izdalo Društvo za raziskovanje jam Ljubljana.

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

Prepoznamo i zaštitimo špiljsku faunu

ŽIVO BOGATSTVO ŠPILJA

Investiciju sufinanciraju Republika Slovenija i Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

Živo bogatstvo špilja u Sloveniji

Slovenija je s više stotina vrsta podzemnih životinja zemlja s jednom od **najbogatijih podzemnih fauna na svijetu**. Ova se brojka odnosi na prave podzemne životinje koje su prilagođene životu u podzemlju. Te su životinje djelomično ili potpuno slijepe, bez boje ili sa znatno smanjenom pigmentacijom, te često imaju izdužene noge i ticala.

Podzemni ekosustavi jednostavniji su u odnosu na površinske. Iako su izvori hrane u špiljama oskudni, u njima žive **mnogobrojni raznoliki i neobični organizmi**. Osim svima znane čovječje ribice ili proteusa, u slovenskim špiljama žive i brojne vrste mekušaca, paučnjaka, rakova, stonoga, kornjaša i drugih životinja. Svojom raznolikošću i brojnošću vrsta posebice se ističu rakovi i kornjaši.

čovječja ribica
(*Proteus anguinus*)

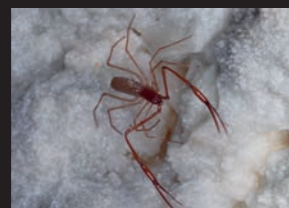
širokonoga pretnerija
(*Pretneria latitarsis*)

Bilimekijev trkač
(*Typhlotrechus bilimeki*)

dugodlaka hašija
(*Haasia stenopodium*)

Postojnski lažištípavac
(*Neobisium spelaeum*)

Boleova kuglašica
(*Monolistra bolei*)

tankonogi sljepušac
(*Niphargus stenopus*)

Postojnski špiljaš
(*Zospeum spelaeum*)

podzemna pijavica
(*Dina sp.*)

Podzemni kornjaši u Sloveniji

Upravo je u Sloveniji otkriveno **da životinje mogu živjeti i u podzemlju**. Postojnska jama prvo je nalazište podzemnih kornjaša na svijetu. Ondje se pronalaskom **tankovratića** (*Leptodirus hochenwartii* Schmidt, 1832) čovječanstvo obavijestilo o postojanju **pravih podzemnih životinja**. Tim je otkrićem započelo sustavno istraživanje podzemne faune i špiljskih ekosustava.

Zbog značajki geološke podloge, raznolikosti površinskih oblika reljefa, geoloških procesa i klimatskih promjena u prošlosti su životni prostori pojedinih vrsta ograničeni na manja područja. To su naši endemi, što znači da ih nije moguće pronaći nigdje drugdje na svijetu. Mnoge podzemne vrste poznate su samo iz jedne špilje. Te su špilje iznimno važne na globalnoj razini, stoga je njihova zaštita ključna za očuvanje ovih jedinstvenih vrsta u svijetu.

U Sloveniji je otkriveno više od 175 različitih vrsta i podvrsta podzemnih kornjaša. Ni nakon 180 godina ne poznajemo sve jer znanstvenici otkrivaju i opisuju nove, znanosti još uvijek nepoznate vrste.

tankovratić (*Leptodirus hochenwartii*)

Jesu li podzemne životinje ugrožene?

Podzemne životinje najviše ugrožavaju promjene na površini. Na njih posebno utječu ljudske intervencije i aktivnosti, kao što su urbanizacija, promjene vodnog režima, crpljenje podzemne vode, izlivanje kemikalija i drugih opasnih tvari te gnojenje. Ne smijemo zaboraviti ni onečišćenje špilja otpadom, čak i opasnim, koji onečišćuje pitku vodu i utječe na naše zdravlje.

Zbog toga što su usko raširene, sve špiljske životinje u Sloveniji zakonom su zaštićene te je zabranjen lov na njih bez potrebnih dozvola.

Podzemni kornjaši love se postavljanjem zamki u tlo, zbog čega ih posebno ugrožava **nezakonito uklanjanje iz prirode**. Zamke su najčešće plastični ili stakleni lončići u kojima se nalaze mamac i sredstvo za konzerviranje. Ostavljaju se u špiljama i po **nekoliko mjeseci**, zbog čega se u njih ulovi veliki broj kornjaša i drugih podzemnih životinja.

Nezakonito uklanjanje odvija se nestručno i bez nadzora, što može ugroziti lokalnu populaciju podzemnih životinja.

Zamke za podzemne kornjaše
pronađene u špilji

Nezakonite, tj. neoznačene zamke u plastičnim lončićima dobro su skrivene i teško ih je uočiti